

Načrt S

Podpora prehodu na
popoln in takojšnji odprti
dostop do znanstvenih
publikacij

Maja Vihar, mag. Miro Pušnik, CTK

Ljubljana, 4. marec 2021

Vsebina predstavitve

- Predstavitev kOAlicije S
- Načrt S: temeljni cilj in 10 načel
- Možni načini objavljanja v okviru Načrta S
- Strategija ohranjanja avtorskih pravic – Rights Retention Strategy (RRS)
- Journal Checker Tool (JCT)
- Tehnične smernice in zahteve za objavljanje v skladu z Načrtom S
- Novice v zvezi z Načrtom S in delovanjem kOAlicije S

kOAlcija S

- 4. september 2018: skupina nacionalnih in mednarodnih financerjev raziskovalne dejavnosti s podporo Evropske komisije (EC) in Evropskega raziskovalnega sveta (ERC) ustanovi kOAlcijo S.
- Inicijativa, ki se zavzema za takojšen in popoln dostop do znanstvenih del, ki nastanejo kot rezultat raziskovalnega dela, financiranega s strani članic.
- Članica kOAlcije S je tudi Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), ki v iniciativi predstavlja Slovenijo.

Članice kOAlicije S

Temeljni cilj kOAlicije S

“Od leta 2021 naj bodo vse znanstvene objave, ki nastajajo kot rezultat raziskovalne dejavnosti, podprte s sredstvi javnega ali zasebnega financiranja nacionalnih, regionalnih ali mednarodnih financerjev, objavljene v odprtem dostopu v znanstvenih revijah in na platformah za odprte objave ali pa nemudoma, brez časovnega odloga, dostopne v ustreznih repozitorijih.”

Načela Načrta S

1. Avtorji, oziroma njihove matične institucije, ohranijo avtorske pravice. Vsa znanstvena dela morajo biti objavljena z izbrano odprto licenco, najbolje z licenco Creative Commons priznanje avtorstva (CC BY).
2. Financerji vzpostavijo robustne kriterije in zahteve, ki jih morajo izpolnjevati odprto dostopne znanstvene revije, platforme za odprto objavljanje in repozitoriji.
3. Financerji podpirajo vzpostavitev odprto dostopnih znanstvenih revij, platform za odprte objave, repozitorijev ter ostale infrastrukture za odprti dostop, v primerih, kjer je potrebno.
4. Kjer je mogoče, stroške odprtih objav prevzamejo financerji, tako da stroški ne bremenijo posameznih raziskovalcev. Na tak način lahko vsi raziskovalci objavljajo v odprtem dostopu.
5. Financerji podpirajo raznolikost poslovnih modelov odprtega objavljanja. Plačilo odprtih objav, kjer je to potrebno, je skladno z dejansko vrednostjo storitve, ki jo založnik izvede. Struktura stroškov je transparentna in financerjem omogoča pregled in morebitno omejevanje dvigovanja stroškov.

Načela Načrta S (nadaljevanje)

6. Financerji spodbujajo vlade, univerze in raziskovalne organizacije, knjižnice ter ostalo akademsko skupnost, da z usklajenimi strategijami, politikami in praksami zagotavljajo transparentnost.
7. Ta načela veljajo za vsa znanstvena dela. Odprto objavljane znanstvenih monografij in poglavij predstavlja daljši proces, za katerega je potrebno več časa in drugačni pristopi.
8. Financerji ne podpirajo odprtega objavljanja v hibridnih revijah, razen v primerih tako imenovanih preoblikovalnih dogovorov, s katerimi je prehod v takojšnji in popoln odprti dostop jasno časovno opredeljen. Financerji lahko preoblikovalne dogovore finančno podpirajo.
9. Financerji spremljajo izvajanje zahtev in sankcionirajo njihovo neizpolnjevanje.
10. Financerji vrednotenje in financiranje raziskovalnega dela izvajajo na podlagi vsebine raziskovalnega dela in ne na podlagi ocen platforme objave znanstvenega dela (na primer dejavnik vpliva in druga metrika znanstvenih revij) ali ocene založnika.

Možni načini objavljanja

ZLATA POT - 1

Objava v zlatih, odprto dostopnih revijah ali objava na platformah za odprto objavljanje.

Članice kOAlcije S **bodo financirale** stroške tovrstnih objav.

ZLATA POT - 2

Objava v odprtem dostopu v naročniških, hibridnih revijah, kadar so le-te del preoblikovalnih dogovorov ([Transformative Arrangements - TA](#)).

Članice kOAlcije S **nudijo podporo** s sofinanciranjem preoblikovalnih pogodb ali plačilom objav v preoblikovalnih revijah.

ZELENA POT

Objava v naročniški reviji in arhiviranje avtorjevega končnega, recenziranega rokopisa (AAM - Author Accepted Manuscript) pod licenco Creative Commons priznanje avtorstva (CC BY 4.0) in brez časovne zapore dostopa (embarga) v repozitorij.

Članice kOAlcije S omogočajo uporabo strategije ohranjanja avtorskih pravic in **ne bodo podpirale objav v hibridnih revijah.**

Odprto dostopne revije in platforme za odprto objavlanje

7. načelo: smernice za izvajanje Načrta S se trenutno nanašajo na objave v znanstvenih revijah!

→ ZLATA POT 1:

- Objave v odprto dostopnih, „zlatih“ revijah, ki izpolnjujejo kriterije za kakovostne znanstvene revije, kot so na primer revije, indeksirane v [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#).
- Podpora različnim poslovnim modelom!
- Objave na platformah za odprto objavlanje, ki izpolnjujejo zahteve Načrta S, na primer novoustanovljena platforma Evropske komisije [Open Research Europe \(ORE\)](#).

Preoblikovalni dogovori (Transformative Arrangements)

8. načelo: ODPRTE OBJAVE V HIBRIDNIH REVIJAH – časovno omejena možnost do konca leta 2024!

→ ZLATA POT 2: „globalni“ ali „lokalni“ prehod na pokrivanje stroškov objavljanja iz/namesto branja.

- Preoblikovalne revije (Transformative Journals – TJ).
- Preoblikovalne pogodbe (Transformative Agreement, tudi Transformative Model Agreement – TA, TMA).

Preoblikovalne revije (Transformative Journals)

- [Transformative Journals – TJ](#): naročniške, hibridne revije!
- Pogoji za pridobitev statusa TJ in preobrazbo v odprto dostopen model:
 - Vsaj 15 odstotna relativna letna rast deleža odprtih objav,
 - preobrazba v OD model, ko delež odprtih objav doseže 75 odstotkov,
 - transparentnost stroškov objavljanja in sorazmerno zniževanje naročnin,
 - izpolnjevanje tehničnih priporočil in zahtev za objavljanje.
- KOAlicija S objavlja [seznam založnikov, ki so pristopili k preobrazbi revij](#), med njimi so na primer Cambridge University Press (209 revij), Springer Nature (1.700 revij), British Medical Journals (33 revij), Elsevier (160 revij), Association for Computing Machinery in Karger.
- Članice kOAlcije S (ne vse) bodo plačevanje stroškov objav v TJ podpirale najdlje do konca leta 2024.

Preoblikovalne pogodbe (Transformative Agreements)

- [Transformative Agreement](#): naročniške, hibridne revije!
 - Licenčne pogodbe konzorcijev, institucij ali financerjev z založniki znanstvene periodike, tako imenovane Publish and Read (PAR) oziroma Read and Publish (RAP) pogodbe.
 - Cilj je cenovno nevtralen prehod od plačevanja naročnin (oziroma branja) k plačilu objav.
 - Pogodba z vavčerji (brezplačnimi objavami) v dogovorjenem naboru revij založnika.
 - Pogodbe, usklajene s smernicami iniciative Efficiency and Standards for Article Charges (ESAC) in so registrirane v [ESAC Transformative Agreement Registry](#).
- ➔ Sofinanciranje do konca 2024, licenčna pogodba s popustom na plačilo objave (APC – Article Processing Charge) ni preoblikovalna!

Strategija ohranjanja avtorskih pravic – Rights Retention Strategy (RRS) -1

➔ ZELENA POT

- Večina komercialnih založnikov od avtorjev ob sprejemu članka v objavo v naročniški reviji zahteva prenos materialnih avtorskih pravic s podpisom pogodbe o objavi (CTA - Copyright Transfer Agreement).
- Založniške politike samoarhiviranja redko dovoljujejo shranjevanje avtorjevega, končnega recenziranega rokopisa (AAM) v skladu z zahtevami Načrta S (odprti dostop pod licenco Creative Commons CC BY, takojšnja dostopnost).

➔ kOAlcija S je oblikovala strategijo RRS, ki, tudi v primerih, ko ni možnosti za objavo v zlatem odprtem dostopu, avtorjem omogoča, da rezultate iz javno financiranih raziskav objavijo v revijah po svojem izboru, čeprav naročniških, a kljub temu izpolnijo zahteve financerjev za takojšnjo odprto dostopnost.

Strategija ohranjanja avtorskih pravic – Rights Retention Strategy (RRS) - 2

- ➔ RRS: avtorji obdržijo materialne pravice, založniku pa „dovolijo objavo“!
- Financerji bodo od avtorjev zahtevali, da ob oddaji rokopisa uporabijo sledeče besedilo:

»To raziskavo je v celoti ali delno financiral [ime financerja] [štev. projekta]. V skladu s pogoji odprtega dostopa po pogodbi o financiranju je avtor dodelil licenco CC BY na [AAM], ki izhaja iz predloženega dela.«*

*AAM – Author Accepted Manuscript (avtorjev končni, recenzirani rokopis, sprejet v objavo)

- ➔ Licenca CC BY, ki jo avtor (imetnik avtorskih pravic) dodeli na svoj rokopis ob oddaji založniku, ima „pravno prednost“ pred katero koli kasneje dodeljeno licenco na objavo, kakor tudi pred določili pogodbe o objavi s prenosom avtorskih pravic, kadar le-to založnik ob sprejemu članka v objavo od avtorja zahteva.

Plan S & Rights Retention

#RetainYourRights

www.coalition-s.org/rights-retention-strategy

Helping researchers retain their rights and share their work Open Access

Example where the Author Accepted Manuscript (AAM) is shared CC BY

Funder agreement

- At least the AAMs of all peer reviewed publications are published with a CC BY licence and no embargo

Owned by the author

- Upon submission, the author informs the publisher that the AAM arising from this submission is licensed CC BY in accordance with the grant's open access conditions
- Acceptance following peer review
- Author Accepted Manuscript (AAM)
Upon publication, the author immediately deposits the AAM in an Open Access repository (zero embargo, CC BY licence)

Managed by the publisher

- Licence to Publish
- Version of Record (VoR)

cOAlition S

Hosted by the European Science Foundation
info@coalition-s.org • www.coalition-s.org

Plan S

Making full and immediate Open Access a reality

Strategija ohranjanja avtorskih pravic – Rights Retention Strategy (RRS) - 3

- kOALicija S je založnike obvestila o vsebini RRS in jih pozvala k prilagoditvi njihovih politik, vendar so se do sedaj odzvali le redki in objavili spremembo politike samoarhiviranja, na primer [American Association for the Advancement of Science \(AAAS\)](#) in [Association for Computing Machinery](#) (ob določenih pogojih).
- Noben založnik pa (še) ni objavil, da bo sistematično zavračal „RRS prispevke“.
- Nasprotujoče si politike financerjev in založnikov lahko avtorje pripeljejo v težaven položaj:
 - Zavračanje ali preusmerjanje objav.
 - Avtorskopравни problemi – spori zaradi morebitnega nespoštovanja podpisanih pogodb o objavi in podobno.

Izvajanje načel Načrta S

- Članice kOAlcije S neodvisno in samostojno „izvajajo“ načela Načrta S.
- Preglednica [Implementation Roadmap of cOAlition S Organisations](#) prikazuje, kdaj, oziroma za katere objave bodo zahteve veljale, ali bodo članice pokrivala tudi plačilo APC v preoblikovalnih revijah in kdaj bodo v razpise za instrumente financiranja implementirale strategijo ohranjanja avtorskih pravic (RRS).
- Večina članic kOAlcije S bo podprla plačilo odprtih objav v preoblikovalnih revijah, vendar ne brezpogojno (sprejemljiva cena, transparentnost).
- Mnoge so RRS začele izvajati s 1. januarjem 2021 – „early adopter“, nekatere pa bodo strategijo implementirale kasneje – „adoption to follow“.

Implementation Roadmap of cOAlition S Organisations

cOAlition S organisation (funder)	Launch date for implementing Plan S-aligned OA policy	Application of Plan S principles	Rights Retention Strategy Implementation	Support the payment of fair and reasonable APCs in Transformative Journals
Academy of Finland (AKA)	1 st January 2021	All new funding calls opened after 1/1/2021	Adoption to follow	Yes
Aligning Science Across Parkinson's (ASAP)	1 st January 2022	All research articles submitted for publication from 1/1/2022	Early adopter	Yes
Austrian Science Fund (FWF)	1 st January 2021	All new grants awarded after 1/1/2021	Early adopter	Yes
Bill & Melinda Gates Foundation	1 st January 2021	All research articles submitted for publication from 1/1/2021	Early adopter	Yes
European Commission (Horizon Europe Framework Programme)	1 st January 2021	All new funding calls opened after 1/1/2021	Early adopter (Note: the EC intends to implement the Rights Retention Strategy through the adoption of the Model Grant Agreement in Autumn 2020)	No
Formas (Sweden)	1 st January 2021	All new funding calls opened after 1/1/2021	Early adopter	Yes
FORTE (Sweden)	1 st January 2021	All new grants awarded after 1/1/2021	Early adopter	No
French National Research Agency (ANR)	1 st January 2021	All new funding calls opened after the publication of the ANR action plan in 2021	Early adopter	Yes
Slovenian Research Agency (ARRS)	1 st January 2021	All new funding calls opened after 1/1/2021	Adoption to follow	Yes
United Kingdom Research & Innovation (UKRI)	Awaiting outcome from OA review			Pending
Vinnova (Sweden)	1 st January 2021	All new funding calls opened after 1/1/2021	Adoption to follow	N/A

Journal Checker Tool (JCT)

- Časovnica in način implementacije načel Načrta S pomembno vplivajo na možnosti avtorjev za objave v revijah po njihovem izboru.
- Spletno orodje [Journal Checker Tool \(JCT\)](#) avtorjem omogoča, da z vpisom naslova (ali ISSN) revije, financerja in svoje inštitucije preverijo, ali je objava v izbrani reviji v skladu z zahtevami Načrta S.
- [Delovanje orodja temelji na funkcionalnem združevanju](#) zahtev Načrta S za odprto dostopnost objav, informacij o poteku implementacije pri posameznih članicah (Implementation Roadmap of cOAlition S Organisations) in podatkov iz različnih servisov, registrov in portalov (DOAJ, ISSN register revij, ESAC register preoblikovalnih pogodb, šifrant raziskovalnih organizacij ROR in drugih).

Is this compliant with Plan S ?

JOURNAL

ACS Medicinal Chemistry Letters

+

MY FUNDER

Slovenian Research Agency (AR)

+

MY INSTITUTION

University of Ljubljana (ROF)

=

No affiliation

Yes, this combination is compliant.

What options do I have?

<https://journalcheckertool.org/>

BETA

Is this compliant with
Plan S ?

JOURNAL

Acta Materialia (Elsevier), ISSN: 1359-6454

+

MY FUNDER

Slovenian Research Agency (ARRS)

+

MY INSTITUTION

University of Ljubljana (ROR:05njb9z20)

=

No affiliation

No, this combination is
not compliant.

What can I do now?

What can I do now?

CHECK WITH AN ALTERNATIVE JOURNAL

Repeat your search with an alternative journals to see if it provides a route to compliance with your funder's Plan S aligned open access policy.

CHECK WITH A DIFFERENT FUNDER

If your research was funded by multiple Plan S funders, repeat your search using the name of one of the other funders. The implementation timeline for Plan S aligned open access policies is not the same for all funders, therefore results may vary by funder.

CHECK WITH A DIFFERENT INSTITUTION

If you or other authors on your research article are affiliated with different institutions, repeat your search with these alternative institutions. Transformative agreements, are made between publishers and (consortia of) institutions. While the institution you searched does not currently have an agreement with the publisher of this journal, one of your collaborator's institutions may do.

RIGHTS RETENTION

cOAlition S has developed a Rights Retention Strategy to give researchers supported by a cOAlition S Funder the freedom to publish in their journal of choice, including subscription journals, whilst remaining fully compliant with Plan S. [More information on how to use it is available here.](#)

Your query

You asked us to calculate whether you can comply with Plan S under the following conditions:

- Journal:
 - Acta Materialia (ISSN: 1359-6454)
 - Publisher: Elsevier
- Funder: Slovenian Research Agency (ARRS)
- Institution: University of Ljubljana (ROR: 05njb9z20)

We carried out this query at Wed, 03 Mar 2021 17:28:58 GMT, and found no routes that enable compliance, 4 non-compliant routes and no undetermined routes.

Transformative journal

nima statusa preoblikovalne revije

This journal is not a Transformative journal and therefore you **cannot comply with Plan S** via this route.

Full open access

ni zlata OD revija

You are not able to **comply with Plan S** via the fully open access journal route.

Transformative agreement

institucija nima preoblikovalne pogodbe

You are not able to **comply with Plan S** via a Transformative agreement.

Self-archiving

embargo 24 mesecev, neustrezna licenca za AAM

Self-archiving does not enable **Plan S** compliance when publishing in this journal.

Tehnične smernice in druge zahteve za objavljanje v skladu z Načrtom S

Znanstvena dela morajo biti objavljena v medijih, ki izpolnjujejo **tehnične smernice in druge zahteve**, objavljene v [Technical Guidance and Requirements](#).

Najpomembnejše vidiki zahtev so:

- Recenzijski postopki v skladu z veljavnimi „praksami“.
- Takojšnja odprtost objav.
- Uporaba trajnih identifikatorjev za znanstvene objave ([DOI](#), URN, Handle).
- Licenca CC BY (ali podobna) - strojno berljiva.
- Metapodatki o objavah - licenca CC0, interoperabilnost.
- Kakovost revij (registracija v [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#)).
- Kakovost repozitorijev (registracija v [Directory of Open Access Repositories \(OpenDOAR\)](#)).

Transparentnost cen in storitev

- Načrt S zahteva preglednost cen in storitev založnikov, ne glede na to, ali gre za objave v odprto dostopnih revijah in na platformah za odprto objavljanje ali pa za objave v okviru preoblikovalnih dogovorov.
- V partnerstvu z založniki in drugimi deležniki je kOAlicija S pripravila smernice [Plan S Price Transparency Frameworks: guidance & requirements](#), kjer so definirali različne storitve v procesu objavljanja in osnutek okvira za oblikovanje cen.
- Po 1. 7. 2022 so do sredstev članic kOAlicije S upravičeni le založniki, ki bodo spoštovali pogoje enega od obeh priznanih okvirov transparentnosti.
- Navodila za sporočanje podatkov založnikov bodo na voljo do 1. 12. 2021.

Načrt S in slovensko okolje

- ARRS še ni začela izvajati RRS: ima status „Adoption to Follow“.
- Predvidoma spremembe v letu 2021 po sprejemu nacionalne zakonodaje na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti.
- Program Obzorje Evropa in nova nacionalna zakonodaja bosta vsebovala podobne zahteve.
- Neusklajenost politik in praks na nacionalnih ravneh.
- Problemi na področju avtorskega prava - evropska in nacionalna zakonodaja.
- Vrednotenje znanstvenoraziskovalnega dela in karierno napredovanje – mladi raziskovalci!

Novice

- Portugalska nacionalna agencija pristopila v kOAlicijo S.
- AAAS (revija Science in revije iz te družine) sprejela RRS.
- 160 revij založbe Elsevier dobilo oznako „preoblikovalne revije“.
- Več novic <https://www.coalition-s.org/category/news/>
- Odprta knjižnica: <http://odprta-knjiznica.si/odprta-znanost/politike-odprtega-dostopa/plan-s-in-zahteve-financerjev/>